

1917 Rusya'da Devrimde Devrim

Mehmet Ö. Alkan ve Y. Doğan Çetinkaya

İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2018, 243 Sayfa, ISBN: 978-975-333-349-8

Asena GÜLCAN*

Mehmet Ö. Alkan ve Y. Doğan Çetinkaya tarafından yayına hazırlanan bu kitap, Tarih Vakfı Yurt Yayınları tarafından basılmıştır. Aynı zaman da kitap; Onur İşçi, Ateş Uslu, Evrim Eken, Gökhan Pahlı, Bilge Seçkin Çetinkaya, Emek Yıldırım, Yiğit Akın, Masis Kürkçügil, gibi isimlerin makaleleriyle taçlandırılmıştır.

Mehmet Ö. Alkan İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde "ilim"den "bilim"e geçişin kritik evreleri Osmanlı materyalizmi ve Baha Tevfik başlıklı teziyle yüksek lisansını tamamladı. Aynı fakültede "Ölçülebilir Verilerle Tanzimat'tan sonra Osmanlı modernleşmesi" başlıklı teziyle siyaset bilimi doktoru unvanını aldı ve 2010 yılında da siyaset tarih doçenti oldu.¹

Y. Doğan Çetinkaya Tarih Vakfı Yurt Yayınları ve Toplumsal Tarih dergisi yayın üyesidir. 2004 'te 1908 Osmanlı Boykotu: Bir Toplumsal Hareketin Analizi adlı kitabı ve 2008'de Toplumsal Hareketler:

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü Lisans Öğrencisi, İstanbul

Tarih, Teori ve Deneyim adlı derlemesi iletişim Yayınları tarafından yayımlandı. Türkiye'nin toplumsal ve siyasal tarihi, toplumsal hareketler, Türk milliyetçiliği, Türkiye sol düşüncesi, Türkiye futbol tarihi ve sınıf hareketi üzerine yazdığı yazılar çeşitli yabancı/yerli dergi ve kitaplarda yayımlandı.²

Elinizde tuttuğunuz kitap 1917'nin 100. Yılı vesilesiyle yapılan ve burada kısaca özetlenen etkinliklerin bir ürünüdür. Dolayısıyla kitap Yusuf Doğan Çetinkaya'nın devrimin 100 yıldır ne şekilde anlatıldığı üzerinde durduğu makalesiyle açılıyor.

Çetinkaya devrimin değişen algısı ve tarih yazımı üzerine yoğunlaşıyor, 1917'den günümüze farklı dönemlerde devrim anlatısında öne çıkan vurguların ve farklılıkların bir hikâyesini anlatıyor.

Ardından Mehmet Ö. Alkan, St. Petersburg'da devrimin gerçekleştiği mekânları, devrimin anısına dikilen anıtları ve önemli yerlere gidip bizzat orada bulunup fotoğrafladığı çok zengin bir görsel malzemeyle makalesini sunuyor bizlere.

Onur İşçi I. Dünya Savaşı'nın oluşturduğu koşullar üç asırlık Romanov iktidarının parçalanışı ve 1917'de yaşanan iki devrim sonrası SSCB'nin kurulmasına sebep olan siyasal süreci özetliyor ve önemli dönüm noktalarının analizini yapıyor.

Ateş Uslunun oluşturduğu dördüncü makalede, 1917 Şubat ve Ekim devrimlerini önceleyen süreçte entelektüel bağlamda gerçekleşen değişim ve dönüşümler incelenerek, Rusya sosyalist hareketinde örgütlenme çabalarının meyvelerini verdiği 1897-1898 yıllarında Şubat Devrimi'nin arifesine kadar geçen yaklaşık yirmi yıllık dönem boyunca siyasal düşünüşün gelişimini ana hatlarıyla göreceğiz.

Evrin Eken 1917'nin en çarpıcı veçhelerinden birinin, devrimin ikonografisinin önemli bir parçası olan posterleri ele alıyor. Ekim Devrimi sonrası, 1918 yılının ortalarından itibaren yoğun bir şekilde poster yayımı başlamıştır. İlk yıllarda posterlerin ana teması ağırlıklı olarak yeni devletin düşmanları, ideolojisi, Marksist fikirler, sınıf mücadelesi, Rusya'da devrime giden süreçte ülkede ve dünyada vuku bulan kilit olayların yıldönümlerini belirleyen unsurlar olduğunu göreceğiz.

Bilge Seçkin Çetinkaya devrimin tiyatrosunu, tiyatronun kitleleri nasıl harekete geçirdiğini ve daha sonra devrimin nasıl sahnelendiğini anlattığı yazısıyla önemli bir boşluğu dolduruyor.

Yusuf Doğan Çetinkaya kitaptaki ikinci makalesinde devrim içinde işçi sınıfının konumu ve rolünü tartışıyor.

Emek Yıldırım ise bir başka önemli ve ihmal edilmiş kesimi gündemimize getiriyor: Kadınlar.

Yiğit Akın devrimin Sovyetler Birliği'nde sporu ne şekilde değiştirdiği ve bu bağlamda devrimin toplumsal hayatın farklı bir alanında ne şekilde gerçekleştiği üzerinde duruyor.

Sovyetler Birliğinde sporun nasıl değiştiğine değinecek olursak, devrimin ilk yıllarından itibaren beden terbiyesi ve spor politikaları Bolşevikler için her zaman önem taşıyordu; lakin değişen iç ve dış şartlara bağlı olarak spora atfedilen önemin arkasındaki sebepler de sabit kalamamıştı ve değişmeye mahkum olmuştu.

Kitabımız Masis Kürkçügilin Çarlık Rusyası'nın batısından doğusuna kuzeyinden güneyine dört bir yanda yaşayan farklı halkların devrimde oynadıkları rolleri anlattığı yazısıyla sona eriyor.

Masis Kürkçügil'e göre Ekim devrimi; genel anlamda işçi, köylü ve askerlerin devrimi olarak takdim edilse de ezilen ulusların özgürlük mücadelesinin de göz önünde bulundurulması gerektiğini düşünmektedir.

1917 Devrimi artık 20. yüzyıl dünyası ve devrimleri için referans noktası olmuştu. 1917, dünyadaki devrimciler için yeni bir milat, kıyas noktası ve ölçü olmuştur. Bu devrim sayesinde; dünyaya, tarihe ve genel olarak devrimlere nasıl bakmak gerektiği doğrudan belirlenmiştir. Hatta yeni devrimler için uluslar arası örgütlenmeler, teşkilatlar inşa edilmiştir. Sonuç olarak 20. Yüzyıl devrimler tarihi açısından oldukça verimli bir yüzyıl olmuştur.

Kitapta da değinildiği gibi şunu belirtmeliyiz, devrimlerin neyi temsil ettikleri ve nasıl ele alındıkları, bu zamana kadar zaman ve mekâna bağlı olarak değişti ve değişmeye devam edecektir. Genellikle diğer önemli olaylarda olduğu gibi devrimlerin yıl dönümleri, o konu hakkında önemli kamusal tartışmaların yaşanmasına da vesile olacağı kitapta açıkça anlatılmaktadır. Ancak bütün o çatışmalar ve tartışmalar anılan devrimlerin öneminden bir şey kaybettirmiyor devrimler yine en çok okunan ve merak edilen meselelerin başında gelmeye devam ettiğini kitabın anlatımında gayet net anlıyoruz.

Bundan dolayı Tarih Vakfı ve Toplumsal Tarih dergisinin Kasım sayısını 1917 Devriminin yüzüncü yılında gerek Rusya gerekse kendi ülkemiz tarihi üzerindeki etki ve bağlantısı üzerine çeşitli yazıları bir araya getirerek kitabı okuyanların değerlendirmelerine sunmuşlardır. Ve bu özel sayılarıyla Tarih Vakfı ve Toplumsal Tarih kurumunun hazırladığı devrim tartışmasının 100. Yılımı vesile bilerek kamuoyunun dikkatine sunmuşlardır.

Tamamen Rusya üzerine odaklanmış olan 1917 Rusya'da Devrimde Devrim kitabının buna benzer diğer kitaplardan farkı, değinilmemiş noktalara değinmesi olmuştur. Özellikle Rusya'daki devrimler üzerinde yoğunlaşmıştır ve bu yoğun devrimler zamanında unutulmuş kadın figürü üzerinde de durması bu kitabı Rusya tarihi hakkında yazılan diğer kitaplardan farklı kılan bir özelliğe sahip olduğunu düşünmekteyim.

Sadece Rusya devrimleri ile ilgili değil eğer Rusya hakkında bir şeyler öğrenmek istiyorsanız kesinlikle bu kitaba başvurabilirsiniz. Oldukça yararlı ve bilgi dârcığınızı genişletecek aynı zamanda genel

kültürünüze katkı sağlayacak bilgiler içeren aydınlatıcı bir kitaptır. Yazarlarımıza bu bilgileri bizlere sundukları için teşekkürü bir borç biliriz.